Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 1 (2023) · “Axborot oqimlari va intellektual tizimlarning ijtimoiy, iqtisodiy va texnik-texnol... DOI: 10.5281/zenodo.24319204

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallar to‘plami *Andijan 2023 yil 10-noyabr*

РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТДА ОНЛАЙН-ДЎКОН ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙУНАЛИШЛАРИ.

Саримсақов Хамиджон Усмонович, Андижон Машинасозлик институти “Ахборот технологиялари” кафедраси доценти.

Аннотация:Ушбу мақолада замонавий рақамлаштириш тенденциялари ва унинг иқтисодий ривожланишга таъсири тўғрисида фикр юритилган. Рақамли иқтисодиётни ташкил этишда электрон платформаларни тутган ўрни ва ахамияти кўрсатиб ўтилган.

В статье рассматриваются современные тенденции цифровизации и их влияние на экономическое развитие. Подчеркивается роль и значение электронных платформ в организации цифровой экономики

This article discusses modern digitalization trends and its impact on economic development. The role and importance of electronic platforms in the organization of the digital economy is highlighted..

Калит сўзлар : Трансформация, рақамли иқтисодиёт, электрон хукумат, электрон савдо, коммуникация технологиялари.

Бугунги кунда рақамли трансформациялар иқтисодий ўсишнинг асосий ҳаракатлантирувчиларидан бири ҳисобланади. Рақамли трансформация бу янги рақамли технологиялардан фойдаланган ҳолда ташкилотнинг бизнес моделини сезиларли даражада қайта қуришдир. Коронавирус пандемияси ва бир кеча давомида юз берган глобал иқтисодий инқироз жаҳон экспертларини универсал рақамлаштиришнинг бошланиши бўйича прогнозларини қайта кўриб чиқишга мажбур қилди. Ҳозирги вақтда Ўзбекистоннинг электрон тижорат бозори бошланғич даражасида, аммо у юқори ривожланиш салоҳиятига эга.

Электрон иқтисодий соҳанинг ўзига хос хусусияти иқтисодий фаолиятнинг янги шакллари, ушбу соҳада таклиф этилаётган янги хизматлар ва товарларнинг пайдо бўлишига туртки беради. Маҳсулотлар ва хизматларга потенциал ва ҳақиқий мижозларнинг эътиборини жалб қилиш, уларни харид қилишни рағбатлантириш, ижобий имидж ва обрўсини яратиш – бу вазифалар ҳар қандай фаолият соҳасидаги Интернет-дўкон ўз олдига қўядиган энг муҳим вазифалар қаторига киради. Интернетнинг замонавий имкониятлари деярли чексиздир. Интернет-дўкон ўз фаолиятинина фақат жойлашган ҳудудида, балки бутун дунёдаамалгаошириши мумкин.

Рақамли технологияларни жорий қилиш ҳисобига сайтнинг функционаллиги, тўловларни амалга ошириш усуллари, тармоқ алоқалари яхшиланмоқда. Энгмуҳими, сўнгги бир неча йил ичида истеъмолчилар ишончининг ўсиши ҳам кескинўсди.

Хозирги пайтда, дунё бўйича шиддат билан ўсиб бораётган жамиятнинг барча соҳалари рақамли технологияларнинг кенг жорий этилиши билан ажралиб

Published: 10.11.2023

Cite this article: Саримсақов Хамиджон Усмонович (2023). Рақамли иқтисодиётда онлайн-дўкон хизматларини ривожлантиришнинг асосий йуналишлари. Emro Science and Education, 1(1). https://doi.org/10.5281/zenodo.24319204

© 2023 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

туради. Бу дунёнинг турли мамлакатларида иқтисодий ва ижтимоий ҳаётнинг одатий намуналарини ўзгартириш учун шарт-шароитларни яратади .

Рақамлаштириш технологияларни, иқтисодий, ижтимоий ва ташкилий жараёнларни ва товар вахизматларни етказиб берувчилар, сотувчилар ва истеъмолчиларни ўзаро боғлаш йўлларини қайта шакллантиради. Бошқа томондан, рақамлаштириш аҳоли учун юқори ҳаёт сифатини таъминлаб, мавжуд ислоҳотлар воситаларидан бирини ифодалайди .

Бу, айниқса, коронавирус пандемияси дунё мамлакатларининг одатий ҳаёт тарзига ўз таъсирини кўрсатаётган ҳозирги пайтда долзарбдир.

Сўнгги йилларда рақамли иқтисодиётнинг имкониятларидан фойдаланган ҳолда, онлайн-дўконларни ривожлантиришга классик ёндашувлар ўрнига, глобал рақамлаштириш билан боғлиқ бўлган энг янги 6 та технологиядан тобора кўпроқ фойдаланилмоқда. Интернет-дўкон хизматларини ривожлантириш учун ташкилий ва бошқарув воситаларини қўллаш соҳасидаги катта ҳажмдаги чет эл тадқиқотлари юқори даражадаги назарий ва амалий илмий базани таъминлади. Шу билан бирга, ички электрон тижорат бозори чет элникидан бир қатор ўзига хос фарқларга эга бўлиб, бу мавзу, мақсад ва вазифаларни танлашни белгилайдиган Интернет-дўкон хизматларини ривожлантириш учун ташкилий ва бошқарув воситаларидан фойдаланиш самарадорлигига таъсир қилади.

Тадқиқот объекти сифатида: Интернет-дўконлар томонидан кўрсатиладиган хизматлар ва интернет дуконларини ташкил этиш ва хизмат курсатиш урганилди.

Тадқиқотнинг мақсади замонавий иқтисодий шароитларда Интернет-дўкон хизматларини ривожлантириш учун ташкилий ва бошқарув воситаларидан фойдаланишни асослаш, уларни тақдим этиш самарадорлигини оширишни таъминлашдир.

Ушбу мақсадга эришиш асосий вазифаларни ҳал қилишгаасосланган:

- Ўзбекистонда ва дунёда хизмат кўрсатиш соҳасини бошқаришнинг замонавий тендецияларини таҳлил қилиш;
- Интернет-дўкон хизматларини ривожлантириш учун илмий асосланган ташкилий вабошқарув воситаларини аниқлаш;
- Интернет-дўкон хизматларини ташкилий ва бошқаришни ривожлантириш бўйича қўлланмани такомиллаштириш;
- Интернет-дўкон хизматларини ривожлантириш воситалари самарадорлигини баҳолаш механизмини таклиф қилиш;

Тадқиқотнинг назарий асосларини етакчи маҳаллий ва хорижий олимларнинг рақамлаштириш, рақамли трансформациялар, хизмат кўрсатиш соҳасидаги тадқиқотлар, ташкилий бошқарув воситалари, електрон тижорат бўйича илмий нашрлари, шунингдек монографиялар, ўқув ва маълумотномалар ташкил етди. Тадқиқот давомида турли хил усуллар қўлланилди: билимнинг умумий илмий усули сифатида тизимли ёндашув, амалийусуллар, яънитизимлаштириш, таҳлилқилишва синтез қилиш, таснифлаш, умумлаштириш ва гуруҳлаш, експерт ва қиёсийтаҳлил, материалнинг график ва

жадвал кўринишида тақдимоти ,таркибий ва омил таҳлили. ТадқиқотнингахборотваемпирикбазасиЎзбекистонРеспубликасиДавлат статистика хизматимаълумотлариданиборатэди;

Ўзбекистон Республикасининг норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари; тадқиқот мавзуси бўйича даврий нашрларнинг маълумотлари, электрон тижорат ва рақамлаштириш соҳасидаги менежерлар ва мутахассисларнинг эксперт баҳолари;

Тарғибот воситалари учун Яндекс.Метрика тизимининг маълумотлари, шунингдек турли рейтинг агентликларининг таҳлилий материаллари, ушбу мавзу бўйича маҳаллий ва хорижий олимларнинг илмий ишлари, Ассахий онлайн-дўконининг аналитик ҳисоботи.

Тадқиқотусуллари: мантиқий-тарихийтаҳлилва синтез, график ва статистик таҳлил, иқтисодийва математик моделлаштириш. Тадқиқотнинг инструментал ва услубий аппарати синтетик ваишбилармонлик КПИ кўрсаткичларини таҳлил қилиш, омилларни таҳлил қилиш ва эксперт баҳолаш усулидан фойдаланишгаасосланган.

Тадқиқот натижаларининг асослилиги ва ишончлилиги даражаси тадқиқотнинг кенг назарий ва услубий базаси билан белгиланади, бу эса замонавий меъёрий ҳужжатлар асосида амалий тавсиялар даражасига етказилган изчил илмий қоидалар тўпламини шакллантиришга имкон берди. иқтисодий математик воситалар ёрдамида сифатли хулосаларни уларнинг миқдорий асослари билан тўлдирадиган қонунчилик базаси, стратегик ва лойиҳавий ҳужжатлар, конференциялар ва асосий қоидаларини апробация қилиш, баъзи тавсияларни бизнес амалиётигажорийэтиш.

Ушбу тадқиқотнинг илмий янгилиги замонавий рақамли жараёнларнинг корхоналар фаолияти ва истеъмолчилар талабига таъсири натижасида юзага келган тенденцияларни ҳисобга олган ҳолда, онлайн-дўкон хизматлари самарадорлигини оширишнинг ташкилий ва бошқарув воситаларини асослашдан иборат.

Рақамли технологиялар мобил Интернет, булутли ҳисоблаш, BigData. Каби технологиялар орқали тўғридан-тўғри аҳолининг ижтимоий фаровонлигига таъси рқилади. Иқтисодиётнинг рақамли ўзгариши товар ва хизматларни истеъмол қилиш таркибини белгилайди. Аҳоли ҳаёти учун қулай муҳит яратишга имкон беради ва молиявий ва вақтинчалик хусусиятга эга харажатларни камайтиради.

Шунингдек, рақамлаштириш жараёнининг муҳим натижаларидан бири бу ҳудудлар ўртасидаги рақамли тафовутни йўқ қилиш, чека ҳудудлар учун хизмат кўрсатиш соҳасида ката имкониятларга эга бўлишдир.

Рақамли трансформация корхоналар ва ташкилотлар фаолиятига ижобий таъсир кўрсатади ва ишлаб чиқариш харажатлари миқдорини ва ишлаб чиқариш харажатларини камайтиришга имкон беради, шунингдек янги даромад манбаларини аниқлашга имкон беради. Бундан ташқари, асосий фаолиятга

товарлар ва хизматларни илгари суриш учун қўшимча воситаларни жорий этиш ҳисобига мижозлар базаси кенгаймоқда.

Бироқ, рақамлаштириш жараёни ҳам таваккалчиликни талаб этади. Инсон меҳнатини янги технологиялар билан алмаштириш хизмат кўрсатиш соҳаси касбларига таҳдид соладиган вазиятга олиб келади. Шундай қилиб, иш берувчиларнинг паст талабига асосланган тизимли ишсизликнинг пайдо бўлиши, ушбу турдаги меҳнатнинг паст ликвидлиги туфайли бўлиши мумкин. Ушбу хатарлар корхоналарнинг хизмат кўрсатиш соҳасидаги меҳнат таркибининг тегишли ўзгариши билан виртуал муҳитга ўтиши билан камаяди.

Фойдаланилган адабиётлар :

1. Цифровая экономика. Комментарии. Декабрь 2020 г. [Электронный ресурс]. URL: https://www.comnews.ru/digital-economy/content/212019/2020-12-07/2020-w50/vlast-marketpleysam-i-lokalnym-proizvoditelyam-kak-vyglyaditbuduschee-elektronnoy-kommercii (дата доступа20.12.2020).
2. Число онлайн-заказов в 2020 году выросло почти на 80% //Известия. Официальный портал. Публикация за 20.12.20 г.
3. Шарипова Н.А., Вентер Ю.А. Интернет-маркетинг: эффективный способ при-влечения клиентов на Web-сайт Интернет-магазина // Сибирскийторгово-экономический журнал. 2016. № 2 (23).
4. ШатохинД.С., ДанковМ.К. Internet advertising and promotion of B2B projects 2017. 231–234 с.
5. Шешукова Т.Г., Колесень Е.В. Экономический потенциал предприятия: сущность, компоненты, структура // Вестник Пермского университета. Серия: Экономика. 2011. № 4.
6. Электронная коммерция 2019-2020: 15 основных трендов [Электронный ресурс]. URL: https://e-pepper.ru/news/elektronnaya-kommertsiya-2019-2020-15-osnovnykh-trendov.html (accessed: 15.07.2020).